

2

**El sistema universitari
públic de Catalunya en el
context europeu**

2 El sistema universitari públic de Catalunya en el context europeu

El sistema universitari de Catalunya ha experimentat en els darrers trenta anys un procés d'expansió i de consolidació molt significatiu.

La Generalitat de Catalunya va assumir el traspàs de competències en matèria universitària l'any 1985, quan només existien tres universitats al nostre país: Universitat de Barcelona, Universitat Autònoma de Barcelona i Universitat Politècnica de Catalunya. En el curs 1990-1991 va començar a funcionar la Universitat Pompeu Fabra. Dos anys més tard van començar la seva activitat independent la Universitat de Lleida, la Universitat de Girona i la Universitat Rovira i Virgili. En el curs 1995-1996 va inaugurar-se la Universitat Oberta de Catalunya. Per tant, el creixement del nombre d'universitats catalanes ha estat considerable, passant de tres a vuit en només una dècada. En els següents anys s'hi van afegir quatre universitats privades. Des dels anys vuitanta a l'actualitat, les universitats públiques catalanes han passat de ser universitats dedicades principalment a la formació i la docència a ser universitats intenses en recerca, a més de ser desplegada en els darrers anys la funció d'innovació i de transferència de coneixements.

Taula 1 Dimensió dels sistemes universitaris de la UE-15

País	Població	Universitat pública			Ràtio		
		Recerca	Aplicada	Total	UPR/M hab.	hab./UPR	hab./UP
Catalunya	7.290.292	7		7	0,96	1.041.470	1.041.470
Espanya	45.828.172	47		47	1,03	975.067	975.067
Itàlia	60.045.068	61		61	1,02	384.345	984.345
França	64.369.147	80		80	1,24	804.614	804.614
Dinamarca	5.511.451	9		9	1,63	612.383	612.383
Luxemburg	493.500	1		1	2,03	493.500	493.500
Regne Unit	61.191.951	124		124	2,03	493.483	493.483
Alemanya	82.002.356	88	106	194	1,07	931.845	422.693
Suècia	9.256.347	17	11	28	1,84	544.491	330.584
Països Baixos	16.485.787	13	39	52	0,79	1.268.137	317.034
Grècia	11.260.402	24	16	40	2,13	469.183	281.510
Bèlgica	10.839.905	15	34	49	1,38	722.660	221.223
Irlanda	4.450.030	7	14	21	1,57	635.719	211.906
Àustria	8.355.260	21	21	42	2,51	397.870	198.935
Portugal	10.267.250	16	40	56	1,51	664.203	189.772
Finlàndia	5.326.314	16	25	41	3	332.895	129.910
UE-15	350.214.768	492	306	798	1,4	712.712	438.866

Font: La universitat pública catalana d'avui: dimensió, eficàcia i eficiència, 2010.

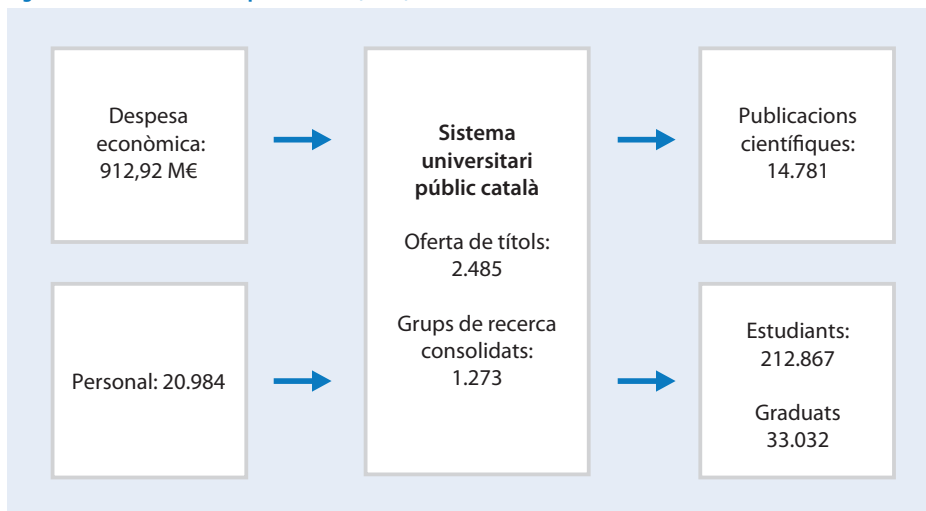
■ 2.1. Dades generals

En primer lloc, s'ha considerat oportú presentar les dades de dimensió del sistema universitari públic català actual. Les dades utilitzades són les darreres oficials, corresponents a l'any 2009, i en alguns casos a l'any 2010. Els indicadors escollits són de caràcter general i mostren diferents aspectes del sistema universitari. La despesa en educació superior, junt amb el volum del PDI i el Personal d'Administració i Serveis (PAS), dimensionen els recursos i el capital humà destinats al sistema universitari públic català. L'oferta de títols acadèmics dimensiona el sistema per si mateix (la varietat i quantitat de graus, màsters i doctorats en les diverses branques del saber). Els estudiants i els graduats són el vector que dimensiona un dels beneficis socials que es desprèn del sistema, resultat directe de la missió de formació de les universitats. Finalment, el volum de publicacions científiques és un dels indicadors principals de l'activitat investigadora duta a terme a les universitats, que ha experimentat també un progrés més que significatiu en els darrers anys. Amb aquests indicadors es pretén donar una visió general actual sobre els recursos destinats al sistema universitari públic català, els beneficiaris directes, l'oferta acadèmica i la producció científica de les universitats públiques catalanes.

Taula 2 Principals indicadors de les universitats ACUP (2009)

Despesa (M€)	
Educació superior (transferències corrents)	912,92
Personal *	
PDI	12.242
PAS	8.742
Estudiants	
Matriculats (grau, màster i doctorat)	212.867
Graduats (grau, màster i doctorat)	33.032
Publicacions (indicador bibliomètric)	14.781
Oferta de títols (grau, màster i doctorat)	2.485
Grups de recerca reconeguts	1.273

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de l'Uneix, INE, MEC i Scopus. * Personal equivalent a temps complet

Figura 1 Sistema universitari públic català (2009)

Font: Elaboració pròpia.

■ 2.2. Evolució del sistema universitari en els darrers anys

Amb una imatge estàtica és difícil mostrar les dimensions i característiques del sistema universitari català. Una millor manera de fer-ho és a través de l'evolució al llarg del temps. Per tal de veure aquest aspecte i poder analitzar tendències generals, tot seguit es mostra l'evolució al llarg del temps de les principals dimensions del sistema (despesa pública, graduats, PDI i publicacions científiques).

Taula 3 Evolució dels principals indicadors en els darrers anys

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Despesa											
En educació superior (transferències corrents)	438,84 €	464,05 €	504,21 €	527,00 €	584,76 €	620,61 €	676,61 €	758,51 €	820,54 €	912,92 €	904,73 €
Personal											
PDI (Universitats ACUP a temps complet)	9.398	9.729	10.247	10.647	10.876	10.982	11.223	11.512	11.799	11.954	12.241
PAS	5.729	5.938	6.626	6.878	6.939	7.127	7.461	7.848	8.193	8.606	8.742
Matriculats											
Total de matriculats (1r-2n cicle, grau, doctorat i màster)	202.694	201.225	204.728	208.539	210.752	210.155	210.146	209.032	207.690	212.867	269.067
Matriculats (per cada 1.000 persones de 20 a 29 anys)	202,09	194,43	196,44	198,83	201,26	202,53	204,95	206,13	209,36	219,93	251,91
Graduats											
Graduats (pels Doctorats, inclou tesis llegides)	29.430	29.929	28.621	28.865	28.584	28.712	29.211	28.206	30.665	33.032	35.953
Graduats (per cada 100 persones de 20 a 29 anys)	29,34	28,92	27,46	27,52	27,3	27,67	28,49	27,81	30,91	34,13	33,66
Publicacions (indicador bibliomètric)				8.269	10.029	11.121	12.209	13.319	14.784		

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de l'INE i l'Uneix.

Les dades mostren un sistema en creixement, tant en relació als *inputs* que hi destina la societat (per exemple despesa pública, que creix un 106% en deu anys), com en relació als *outputs* (per exemple el nombre d'estudiants graduats, de publicacions o de tesis doctorals llegides). Destaca, per exemple, l'indicador de les publicacions científiques: en tan sols sis anys (del 2003 al 2008), gairebé s'ha duplicat el nombre de publicacions científiques per part de les universitats públiques catalanes.

Ara bé, per fer una avaluació més precisa del sistema i poder extreure conclusions sobre el creixement, l'eficàcia, l'eficiència i la qualitat del sistema universitari públic català cal un estudi més aprofundit de les dades disponibles i de les variables que hi tenen relació i influència. Aquest estudi es duu a terme al llarg del capítol 4.

■ 2.3. Comparativa general amb altres països

Una altra manera de contextualitzar les dades del sistema universitari públic català és comparar-les amb altres països de l'entorn més proper. Amb aquesta finalitat, es mostren els casos de diversos països europeus, Estats Units i Japó. Són països amb diferents polítiques educatives i científiques, així com realitats històriques i socioeconòmiques distintes, però que permetran situar Catalunya en el context internacional. També es contextualitza la realitat de Catalunya dins de l'Estat espanyol.

Les dades es mostren en relació al Producte Interior Brut (PIB) –en el cas de la inversió– i en relació a la població –en el cas dels graduats i les publicacions científiques. Amb aquestes relacions es pretén fer una comparació equitativa dels països, mirant de minimitzar les diferències entre el volum de població i els nivells de capacitat econòmica.

Taula 4 Comparativa de països en educació superior i recerca (2008)

	Percentatge inversió en educació superior/ PIB 2007	Graduats/1.000 persones de 20-29 anys (2008)	Percentatge inversió en R+D/ PIB 2008	Publicacions científiques 2004-2008 /M hab. (2009)
Suècia	1,57	48,16	3,7	12.489
Japó		45,54	3,44	5.296
Suïssa		46,78	3	14.982
Estats Units		54,8	2,79	8.936
Alemanya	1,07	37,62	2,68	6.428
Canadà			1,84	10.780
Països Baixos	1,48	63,14	1,76	10.954
Catalunya	1,09	34,54	1,62	9.032
Portugal		56,46	1,5	4.741
Espanya	1,15	32,72	1,35	6.578
Itàlia	0,88	34,42	1,23	6.762

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de l'OCDE i l'Uneix.

Novament les dades ajuden a posicionar el sistema universitari públic català, aquesta vegada respecte altres països de la UE i de l'àmbit occidental. D'una banda, és molt evident que Catalunya ocupa un lloc baix en la ràtio entre la inversió en Recerca i Desenvolupament (R+D) i el PIB (malgrat el gran avenç produït en els darrers anys). Mentre que països com Suècia o Japó són capdavanters, Catalunya només supera països com Itàlia, Espanya o Portugal, que no destaquen per ser capdavanters en R+D. De l'altra, Catalunya apareix també en la part baixa en quant al percentatge de graduats per cada mil ciutadans d'entre vint i vint-i-nou anys. Amb un important camí per recórrer fins a obtenir les xifres dels Estats Units, els Països Baixos o Suècia. En canvi, en quant a nombre de publicacions científiques, les dades catalanes se situen en un punt mig entre els països capdavanters com Suïssa i Suècia i els de la cua, com Portugal, Japó i Alemanya.

Al llarg del capítol 4 s'aprofundirà en aquesta comparativa i es donaran altres indicadors i factors per determinar l'impacte de les universitats a la societat catalana tot comparant-lo amb l'impacte en altres països amb diferents models i altres modes de gestió del sistema universitari públic.